

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

**R.P. Valerii Reginaldi Bvrgvndi Seqvani E Societ: Iesv,
Praxis Fori Poenitentialis**

Ad Directionem Confessarii, In Vsv Sacri sui muneris ...

Regnault, Valère

Mogvntiæ, 1617

Cap. 21. De negotiatione,

[urn:nbn:de:hbz:466:1-78332](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-78332)

quod nec tunc possit accipere duo illa, quibus minoris emit, quia totum id intelligitur pertinere ad industriam quam roganti detulit liberaliter. Nec enim censetur in eare extraordinariam operam ponere; quam si poneret, incrementum ex ea proueniens sibi fumere posset. Exemplum est, si quis cum non possit pro re inuenire ultra decem, detulit eam ad alium locum distantem, ubi plus valebat: plus enim ibi vendendo, incrementum quo superatur summum illud pretiū, quod potuit hic inueniri, retinere potest, tanquam fructum extraordinariæ suæ operæ. Idemq; pari ratione censendum est de eo qui iustus aliquid emere, asportaret illud ex aliquo loco distante, ubi minus valebat. Nam illud quo emit minoris quam potuisset hic emere, capere potest tanquam fructum extraordinariæ operæ suæ.

CAP. XX.

De venditione, quæ solet fieri sub hasta.

SUMMARIUM.

318 Quando venditio fiat sub hasta, & leges in ea seruandæ.

319 Explicatio dabit, an emptio sit eo ipso existimanda iusta, quod facta sit in subhastatione.

320 Fraudes per quas talis venditio redditur iniusta.

321 Quatenus liceat ei cuius bona venduntur sub hasta, supponere aliquem ad aug. ndam pretium.

318.

Venditio fit sub hasta, quando publicâ proclamatione præconis, res exponitur venalis autoritate legis, vel Iudicis & plus offerenti conceditur. Sunt autem certæ leges in ea seruandæ. Prima est, quod debeant publicâ voce præconis proclamationes fieri intra certum tempus, quod in reb. Filici & Ecclesiæ definitum est iure ciuili, 26. dierum, Cod. De sacrosanctis Ecclesijs, lege Hoc ius porrectum. In alijs bonis vero est arbitrium, id est, relictum arbitrio eorum, quorū autoritate bona ipsa venduntur; nempe tutorum, curatorum, ex equorum testamenti, vel Iudicum, ac Magistratuum. Secunda est, quod res quæ venditur, tradi debeat plus offerenti intra tempus subhastationis; intra quod semper admittitur alius qui plus offerat, primusq; offerens liberatur ab obligatione emendi per secundum plus offerentem: ita tamen vt semper libere possit denuo plus offerre quantum voluerit. Tertia est, quod statim aliquis offert pretium, obligetur etiā in conscientia dare quod obtulit, nisi alius plus offerat infra tempus subhastationis. Quarta est, quod res quæ venditur, possit dari minus offerenti, propter faciliorem, vel vtiliorem pretij solutionem, seu quia magis idoneus est quis ad soluendum. Si vero plures simul concurrant æquè idonei, ac tantumdem offerentes, locus esse potest gratiæ, sicut in alijs venditionibus, dummodo absit fraus, vel res diuidenda sit cuilibet pro rata.

319.

Hic occurrit dubitatio, an eo ipso, quod res venditur sub hasta, censenda sit vendi iusto pretio, ita vt statim ac rem sub hasta venditam esse acceptum est, debeamus iudicare in conscientia, venditam iusto pretio? Cui satisfieri potest, dicendo enim quidem vim esse illiusmodi venditionis (quem admodum post Medinam in Cod. De reb. rest. quæst. 31. vers. Similiter si merces, annotat Petrus à Nauar. lib. 3. De restitutione cap. 2. n. 36.) vt liceat vilius emere in subhastationibus quam curat communis æstimatio fori ciuitatis; nihilominus tamen non sequi continuo, vt si res vendita sit sub hasta, eo ipso debeat censeri vendita iusto pretio: quia in tali venditione, interuenire possunt multæ fraudes, per quas peccatur contra iustitiam emendo viliori pretio, quam res vendi poterat; vnde incurritur obligatio rescindendi contractum, aut rescarciendi damnum, quod exinde oriri cognoscitur. Ita enim æquitatem naturalem postulare manifestum est.

320.

COMMITTI VERO possunt tales fraudes, ex parte quidem eorum quorum autoritate bona venduntur. Primo, si tempore quo pauci sunt emptores qui pretium augeant, res exponatur venditioni. Secundo, si faciant vt merces exposita venditioni, tradantur offerenti pretium, antequam finiatur tempus subhastationis. Tertio, si scienter vitia carundem mercium occultauerint, vel tacerint. Quarto, si alios arcerint ab offerendo, vel augendo pretio, vt res minoris e-

mantur, & tradantur, quibus ipsi volunt, amicis videlicet aut consanguineis. Quinto, si aliquos inducant ad pretium augendum, vt plaris, quam communi hominum æstimatione valeant, res ipsæ vendantur.

Aduerte tamen quod si auctio fieret ex certa scientia emptorum, qui ne alius rem ferat, dedita operâ pretium ita augeant, vt duplo superet illud quo apud mercatorem talis res emeretur, excusatio fit & à peccato, & à restitutione, vt bene monet Petrus à Nauar. in seq. num. 37. quia in eo casu merito præsumitur donatio in cremeti: cum nec ignorantia, nec necessitas, nec vlla vis, aut fraus interueniat, ex qua idipsum pretium soluens, iniuriam pati censetur. Et certe, vt ille quoque arguit, non videtur à ratione alienū, vt in hoc genere venditionis publicæ, in quâ ex tepiditate emptorum res ferè semper minoris venditur quam valeat, tunc plaris vendatur scienti, & volenti sic emere. Nam vt illud ad malam, ita istud ad bonam fortunâ venditoris pertinere censetur. Ex parte vero emptorum possunt committi fraudes. Primo, si quis eorū curet ne eius augeat pretium, vt ipse minoris emat. Secundo, si ipsi inter se conueniant, vt quisq; parum, aut nihil augeat pretium. Tertio, si quis eorum per inuidiam, vel odium, persistat in contendendo, & augendo pretio, non vt emat, sed vt alius carius emat.

SI QUÆRAS, an illi quorum bona venduntur sub hasta, male faciant inducēdo aliquem, vt pretium augeat, ne merces vendantur minoris, quam æquum sit? Respondetur, qd si probabiliter credat res esse minoris emēdas, quam alioqui emerentur, etiam si venderentur sub hasta, non male facere in eo: quia non inducunt vt merces plaris quam deceat, sed vt iusto pretio, vendantur. Si vero inducant ne merces minoris vendantur, quam aliæ similes venditæ sunt aliquando, etiam sub hasta, vel alibi veni di solitæ male faciunt, quia pretium huiusmodi venditionis variari solet, vt recte ait Medina loco cit. paucitate, vel multitudine emptorum, quam secum adferre solent tempus, & locus.

CAP. XXI.

De negotiatione.

SUMMARIUM.

322 Quid & quotuplex sit negotiatio.

323 Ea aliquando est, aliquando non est licita.

324 Quando illicita sit ex parte materiae, & quando ex parte rerum cum quibus exercetur.

325 Clericis & Monachis prohibita est negotiatio, nisi conueniatur circumstantijs, & quibus.

326 Quomodo illicita sit negotiatio ex circumstantijs loci, temporis, finis, & modi.

NEGOTIATIONIS nomine significatur emptio, non quævis, sed ea duntaxat, quæ ad reuendendum causâ lucri ordinatur. Vnde qui emit vt vtatur emptis, non dicitur negotiari, nec qui emit sibi & familiæ necessaria, & deinde vendit quæ superflua sunt: nec qui emit merces, vt familiæ suæ profectet, & a utato consilio easdem vendit; nec qui locat propria prædia, & conducit aliena. Perinde est autem, siue quis per se, siue per alium emat ad reuendendum, vt negotiari censetur. Duplex est vero negotiatio: vna, quæ res emitur, vt reuendatur non mutata, vt ea quæ emitur frumentum, vt idemmet postea reuendatur. Altera est, quæ res emitur, vt reuendatur immutata per aliquam artem, vt ea quæ emitur ferrum, vt vendantur clauis: emitur lignū, vt vendantur scabellæ: emitur lana, vt vendatur pannus. Earum prior (quæ proprie est negotiatio) confunditur cum mercatura, vt patet ex Cap. Eijciens, dist. 88. & posterior confunditur cum artificio.

Porro quod de negotiatione occurrit hoc loco tractandum, est, an sit, vel non sit licita. Atq; aliquando esse licitam, & aliquando illicitam, ac proinde ex se indifferens, patet per illud. D. Aug. relatum in Cap. Fornicari, ead. dist. forniciari hominib. semper non licet, negotiari aliquando licet. Antequam enim quis fiat Ecclesiasticus, licet ei negotiari, factum iam non licet. Atque speciem turpitudinis potius quam honestatis præ se ferre, D. Thom. 2. 2. quæstio. 77. artic. 4. deducit

ex illius

ex illius fine; qui est lucrum non habens ex se rationem honesti sed solum, ut referatur ad alium finem honestum; qualis est sustentatio familiae: quamuis, *videm addit*, ipsa de se sit Reipub. necessaria. Non enim regiones omnes abundant omnibus, sed in quibusdam aliqua, in aliis alia reperiuntur, quorum ut fiet communicatio, necessaria fuerit negotiatio. De quibus Molina in cod. tract. 2. disput. 339. plenius.

SEPTIMVS vero modi sunt quibus negotiatio redditur illicita, de quibus Medina in Cod. De rebus vestit. quest. 30. & Gabr. in 4. dist. 15. quest. 10. aliquanto post principium.

PRIMVS est ex parte materiae, id est, rerum in quibus exercetur; nempe cum quis negotiatur reuendendo res vendi prohibitas; ut cum quis negotiatur circa res spirituales: puta beneficia, sacramenta, officia diuina; actus iurisdictionis spiritualis, & alia eius generis: quae quidem negotiatio pessima est omnium, & vocatur simonia; de qua in praecedenti lib. 23. cap. 11. & sequentibus differuimus. Praeterea cum quis negotiatur circa res non suas, sed alienas abs se usurpatis absque consensu dominorum. Tertio, cum quis negotiatur circa res vitiosas in substantia, quantitate, vel qualitate, non patefacto vicio, aut non diminuto pretio rei, ad modum postea exponendum. Quarto, cum negotiatur circa illa quae sunt prohibita lege humana: vt asportando extra regnum, vel prouinciam, vinum, frumentum, vel alias merces asportari prohibitas legibus, aut statutis municipalibus. Quinto, cum negotiatur circa res, quibus emptor abusus est, vendendo contra charitatem, aut iustitiam. Quae de re vide antedicta in capite 15. dubio 5. Postremo, cum negotiatur vendendo ea quibus nemo bene uti potest, aut quibus omnes male vtuntur: qualia sunt venena quae nulli bono vti feruntur, aut feruere possunt.

SECUNDVS modus est ex parte eorum cum quibus negotiatur: vt si vendat arma aut alia ad bellum pertinentia, Turcis, & aliis infidelibus quibus oppugnant Christianos. Quod graue peccatum est, habens annexam excommunicationem referuatam in bulla coenae Domini: quam exposuimus in praecedenti lib. 9. de eodemque argumento Narnus in tomo 2. suorum operum late differit, ad Cap. Ita quorundam, de Iudaeis.

TERTIVS est ex parte illorum qui negotiantur, si sint Clerici vel Monachi: quibus vtriusque sub interminatione anathematis interdicta est negotiatio in Cap. Cum secundum instituta. Extra ne Clerici vel Monachi: ad eum mortali ter peccent negotiando: si quidem anathema, seu excommunicatio maior, non imponitur, nisi pro peccato mortali, ex Ca. Nemo Episcoporum 11: quest. 3. Ratio vero talis prohibitionis est indecentia maxima, de qua in ca. Consequens, dist. 88. per illud, quod Dominus noster e templo eiecit vendentes & ementes, Ioan. cap. 2. & quod Apostolus dicat in 2. ad Timoth. cap. 2. Nemo militans Deo implicat se negotiis secularibus.

ATTAMENDANTUR sex circumstantiae quae efficiunt vt non sit mortale,

Prima; si Clericus negotians nondum sit sacro ordine initiatus: quod annotans Syluester in verbo Clericus 3. quest. 3. rationem affert, quod tali sit liberum ad laicalem statum redire: non item Clericis initiatis maioribus ordinibus, neque Monachis, etiam laicis, quos vocant conuersos.

Secunda, si adsit necessitas quae Clericum vel Monachum negotiari cogat. Illa enim excusat, dummodo negotiatio non sit infamis & turpis, cuiusmodi sunt ea quae referuntur in cap. 1. Extra ne Clerici vel Monachi. Hinc ex Cap. Dilecti, De decimis: si Clerici, vt ibid. *Lex prescripte glossa prima*; aut ex alia glossa prima ad Cap. Peruenit, distinct. 86. si Monachi tam pauperes sint, vt nequeant aliter commode sustentari, quam conducendo alienos agros, de quorum fructibus partim vescendo, partim vendendo, vitae necessaria sibi comparent, non censentur exercere negotiationem prohibitam sacris canonibus, quam necessitas facit licitam.

Tertia circumstantia, si Clericus vel Monachus pupilli aut minoris cura habere cogatur ex consuetudine, vel lege, ipsum adstringente, aut negotietur ad succurrendu pupillo, vel viduae, vel alijs personis miserabilibus necessitate pressis, aut certe in rebus Ecclesiasticis ex praeepto sui Episcopi.

Nam in talibus casibus non peccat: quia id illi permittitur per decretum Concilij Calcedonensis relatum in citato Ca. Peruenit.

Quarta, quam habent Sylu. & Medina locis citatis quando negotiatio non est pura, sed mixta, *quae dicitur artificum*, id est, quando res empta immutatur arte antequam reuendatur: vt quando emittitur papyrus, & libri scripti venduntur. Cum enim inter rei emptionem & reuentionem interuenit ars, *nisi ea sit prohibita*, per quam eadem res immutatur, negotiatio est Clericis ipsi licita; pro quo plures canones à Molina de iust. & iure tract. 2. disput. 342. concl. 4. referuntur. Confirmatur vero aperte ex eo, quod Actorum cap. 18. D. Paulus Christi Apostolus & Episcopus, artem scenofactoriam exercuisse dicitur. Quatenus autem in tali negotiatio ne gabella sit soluenda, Molina in eadem disput. vers. *Secundum est*, declarat plenius. Summa vero est, soluendam esse, tum quando aliquid emittitur vt minutatim vendatur; tum quando non emittitur quidem, sed est fructus perceptus ex rebus propriis, qui per famulos ad id conductos immutatur ac venditur. Non esse autem soluendum, si Clerici ipsi aut Monachi per se ipsos materiam ex suis rebus perceptam immutent, vt si ex lanis suarum ouium faciant pannu, & vendant: quia id non est negotiari, sed vendere suos fructus.

Quinta est, *quam habent Sylu. & Nauar. locis memoratis*, quando non per se, sed per accidens: neque ex intentione, sed praeter intentionem Clerici vel Monachi negotiantur: vt contingit cum Clericus pro annua sua prouisione, alicubi emit multum frumenti & vini, & postea cogitur inde discedere. Nam potest id ipsum frumentum & vinum reuendere sine peccato, etiam si multum lucretur.

Sexta est, *quam habet Caiet. verbo Clericus*, quando Clericus qui negotiatur, non est à Praelato suo monitus vt desistat: non enim peccat, saltem mortaliter, nisi interueniat aliquod scandalum, aut aliud quod laicis etiam illicitum esset. Licet enim peccatum cui annexa est maior excommunicatio, sit de se mortale, tamen si excommunicatio sit solummodo comminatoria (vt est ea, de qua in ante memorato Cap. Cui secundum instituta, quam is tantum incurrat, qui licet admonitus sit, vt ab aliquo actu desistat, perseuerat nihilominus in eo) non est peccati mortalis sufficiens argumentum, donec admonitio praecesserit, vt nec ante eam est sufficiens causa incurrendae.

QUARTVS modus quo negotiationem illicitam esse contingit, est ex parte loci. Nam non licet negotiari in loco sacro, hoc est, in templo, coemeterio, vel aliis locis diuino cultui dicatis, ex cap. 2. De iramunit. Ecclesiasti in 6. Et confirmatur, ex facto Domini, qui, vt refertur Matthaei cap. 21. eiecit à templo vendentes & ementes. Locum habet autem hic modus, etiam si res quae emuntur, & venduntur; non teneantur in ipso loco sacro, ac contrahatur tantum verbis aut scriptis: re quae tradenda est existente alibi, ex Medina in eadem quest. 30. §. Quarto redditur. Et ratio est, quia ius simpliciter prohibet, negotiationes fieri in loco sacro, tanquam eas per quas (*non autem per merces*) in eodem loco, homines ab oratione, cultuque diuino ibi perficiendo distraherentur ruptione silentij: atque adeo sunt de numero eorum quae Concilium Tridentinum ab Ecclesia arceri praecipit Praelatis sess. 22. in decreto de obseruandis, & euitandis in Miss. celebratione.

QUINTVS modus est ex parte temporis: nam non licet negotiari diebus festis ex Cap. primo de feriis. Quanquam, vt admonet Medina in sequenti §. Quinto: *redditur*: consuetudo in contrarium multum valet, quando iam est praescripta etiam si forte malis habuerit initium: vel multum etiam valet publica, vel priuata necessitas, quae aliud exigat, prout attigit D. Thomae 2. 2. q. 122. art. 4. ad 4. Notat autem Sotus in 6. De iust. & iure quest. 2. art. 2. conclus. quinta, de hac circumstantia ac etiam de praecedenti, eas de se (vt pote modici momenti) non reddere negotiationem mortalem, nisi interueniat scandalum, aut impedimento officij diuini.

SEXTVS modus est ex parte finis: quia negotiari propter solum lucrum, peccatum est avaritiae; quod sua quidem natura tantum est veniale, sed valde periculosum: quia, vt inquit Apostolus in priori ad Timoth. cap. 6. Qui volunt diuites fieri, incidunt in varias tentationes, laqueum diaboli

SEPTIMVS modus est ex parte modi, quo exercetur negotiatio: nam cum in ea interueniunt peritria, & mendacia, negotiatio peccatum est, cum nemo peieret aut thentiaur sine peccato. Item quando res venditur aut emitur pretio non iusto, vt expositum est in præcedentibus, aut quando mercatores vtuntur monopolio priuata autoritate de qua re consequenter ex instituto dicendum est.

CAPVT XXII.

De monopolio.

SUMMARIUM.

- 327 Quid specialiter, quidque generaliter dicatur monopolium, & quomodo specialiter dictum, si auctori: a se publica fiat, censetur licitum.
- 328 Quando sit, vel non sit licitum monopolium, per quod negotiatores inter se conueniunt de non vendendis mercibus, nisi pretio taxato suo arbitrato.
- 329 Per iudicium de nonnullis aliis positum in vsu.
- 330 Quatenus licitum sit, vel non sit monopolium, in quo negotiatores supprimunt suas merces, vt dum apparent pauciores, crecat pretium illarum.
- 331 Quatenus illud, in quo vnus, v. l. pauci conueniunt omnes merces certi generis, vt illas pro arbitrio a se posse vendant.
- 332 Impediens ne maior mercium copia aueretur, quo modo peccet.
- 333 De monopolio emptorum; & quod ex monopolio non nascatur obligatio ad restitutionem si iustum pretium in eo situr.

327.

DE his agentes auctores Petrus à Nauarra commemorat in lib. 3. de rest. 1. cap. 2. dubit. 9. n. 77. quibus accesserunt Petrus Aragonius ad 22. q. 77. ar. 4. & de iust. & iur. etum Lud. Molina tra. 2. disput. 345. tum Leon. Lessius lib. 2. cap. 21. dubit. 20. Monopolium autem specialiter quidem dicitur, quando vnus, vel pauci efficiunt vt ipsi soli aliquod mercium genus vendant eo pretio quo liberit ipsi: generaliter vero dicitur de omni machinatione aliquorum mercatorum, qua efficiunt vt ipsi soli vel vendant certum quid, vel certe eo pretio quo voluerint, vendant. Duplex autem distinguitur dictum specialiter monopolium: vnum quod fit publica autoritate, vt quando Princeps, aut Magistratus concedit alicui typographo, vt solus imprimat, & vendat certum librum; vel vt talis mercator solus vendat certas merces. Alterum quod fit autoritate priuata, vt cum mercatores inter se conspirant, ne quisquam ipsorum vendat infra, vel emat supra certum pretium. Atque vt prius licitum sit, præter publicam autoritatem requirit duas conditiones, vt bene declarat Medina in Cod. De reb. vestit. quest. 30. non precul à fine. Alteram, vt concedatur id exigente bono communi (aliqui enim contra iustitiam inferretur damnum tum emptoribus tum aliis mercatoribus) vt fit quando Respub. indiget aliquibus mercibus, quarum negotiatio damnofa erit mercatori, nisi priuilegium ei concedatur, vt solus tales vendere possit. Alteram vero, vt autoritate quoque publica attentis omnibus circumstantiis taxetur ac constituatur iustum pretium, nec relinquantur arbitrio eorum quibus tale priuilegium conceditur: præsertim in mercibus communiter necessariis ad commode ciuilitateque viuendum; vt sunt frumentum, vinum, &c. Nam in eo daretur priuatis occasio, pro ipsorum arbitrio grauandi, danoque magno efficiendi Respub. & per consequens peccandi mortaliter: de quo peccato Nauar. in Enchir. cap. 23. nu. 92. Secus est vero in illis rebus quæ solum ad recreationem, vel luxum pertinent, iuxta ante traditam num. 286. huius libri. Etratio est, quia in talibus nemo grauatur nisi libere volens, cui proinde non fit iniuria. Deposteriori autem monopolio, quando sit, aut non sit licitum, exponitur distinctis illius variis modis.

328.

PRIMVS EST, quando negotiatores inter se conueniunt de non vendendis mercibus, nisi certo pretio taxato pro suo arbitratu. De quo statuatur duæ conclusiones. Prior est: taliter factum monopolium esse illicitum, quando ex illo augetur pretium rerum, & caritas inducitur: seu quando fraudulenter negotiatores inter se conueniunt vt res vendant vl-

tra iustum pretium, etiam rigidum: & emant infra iustum pretium, etiam infimum. Hæc probatur, quia in eo est aperta iniquitas & violentia facta Reipub. atque perniciiosissimum genus expilandi ciues: eo iniquius ac sceleratius, quo merces in Respub. fuerint magis necessariz, vt panis, vinum, carnes, oleum, &c. ideoque iure communi in lege vnica, Cod. De monopolis, ipsum est prohibitum sub pena amissionis omnium bonorum, atque perpetui exilij. Præter peccatum autem in eo casu est obligatio ad restitutionem eius, quod contra iustitiam acceptum fuerit supra iustum pretium, aut datum infra: quando quidem censer non potest liberaliter donatum, sicut nec quod usurario soluitur supra sortem ratione mutui.

Posterior conclusio est, istiusmodi monopolium tunc posse licitum esse, cum ideo tantum fit, vt merces iusto pretio vendantur: vel opera iusta mercede locentur. Huius ratio est, quod quando negotiatores non alia de causa inter se ita conueniant, quam vt pretio iusto res suas vendant, nihil de ipsarum valore amittendo; nec artifices alia de causa, quæ vt locent iusta mercede operas suas, & vendant opera suæ artis pretio iusto inter ipsos constituto, per quod non inducunt caritatem, nec Respub. aut priuatum aliquem lædunt: sed solum industria & diligentia vtuntur, vt ipsi iusto pretio emant vel vendant, neque in vendendo cogunt pretij vilitatem subire, vel in emendo grauati pretij incremento. Quia in re censer non sunt peccare, cum nulli inferant iniuriam.

Idem quoque eadem ratione dicendum est de illis qui in publica licitatione rogant amicos, ne plus certa quantitate dent, vt si rem quæ venalis proponitur, habere possint pro iusto pretio: quia hoc, etiam si de tanta immo infimum pretium, non est rem emere minoris quam valeat, nec alios vi aut metu impedire ne auquant. Dicendum item est idem eadem ratione de iis qui volentes emere officium, aut veltigalia, vel prouentus alios conducere, rogant ceteros emepres vel conductores, ne plus dent quam iustum illud pretium quod offerunt. Sed quammis non peccetur in his contra iustitiam, peccari potest tamen contra charitatem, perinde ac cum aliis non miseremur proximi afflicti.

SECUNDVS MONOPOLII MODVS EST, quando negotiatores supprimunt suas merces, nec eas venum exponunt, vt dum pauciores apparent, crecat earum pretium. De quo hæc conclusiones statuuntur. Prima, si quis merces suas exposuerit, ac deinde eas supprimat, ex eaque suppressione sequatur caritas notabiliter maior, peccat contra iustitiam, & tenetur ad restitutionem. Hæc, quam habet Petrus à Nauarra in citata dubit. 9. num. 82. probatur: quia hoc ipso, quod merces illas exposuit venditioni, Respub. ius habet emendi eas pretio, quod spectata mercium copia iustum censetur. Ergo iniuriam infert ciuibus, dum supprimendo illas, facit vt prius estimetur, pretique augetur. Nec est quod opponatur, ipsum iure suo vt supprimendo rem suam: perinde ac vt retinetur mutando simpliciter animum vendendi; aut donando gratis rem suam; vel eam transferendo alio, aut etiam eam destruendo. Nam postquam conclusio vis non est in eo posita, vt negetur illum qui rem animo vendendi aduexit, eamque venalem exposuit, posse postea eamdem non vendere: sed vt asseritur quod si subtrahendo merces venales, caritatem iniuste inducat, efficiens vt res quæ tunc prostant venales, pluri valeant, ob earum quæ apparet inopiam: non possit maius pretium exigere quam accepisset, si non absconderet; quia censeretur per vim fraudulenter illatam Reipub. (quæ alio, nisi ius habuit illum cohib. nati, ac etiam puniendi tanquam sibi maiore nocuum) illud plus acciperet, & ideo ad restitutionem illius teneri, adeoque; damni quod ipsius causa ciues paterentur, coacti emere ab aliis mercatoribus supra pretium iustum. Attamen idem alij mercatores non videntur teneri ad restitutionem incrementi quod acceperint supra pretium illud, quod sine tali fraude existimatum esset iustum. Namque vt nã dederunt pretio corrente, quod iustum existimabatur spectata paucitate rerum quæ venales exponerentur, proueniente ex iniqua alterius suppressione, quæ non fuerit in ipsorum potestate, nec sint ei cooperati.

Secunda conclusio. Si ex suppressione non sequatur maior caritas; vt cum quis paucas merces habet, aut talem magna copia est in ciuitate; non peccatur contra iustitiam ab eo,

qui